

POSTANOWIENIE

Dnia 25 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka

SSN Robert Stefanicki (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. K. działającego jako reprezentant grupy, w skład której wchodzi: E. C., M. C., M.1 C., R. C., H. C., L. C., M. F., B. G., R. G., A. H., N. J., S. K., M. K., R. K., B. K., B. M., D. M., P. M., J. O., Ł. P., D. P., B. P., E. R., H. S., I. S., M. S., A. S., J. W., W. W., R. W., V. W. i M. W.

przeciwko Szkole Podstawowej Nr [...] w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 25 kwietnia 2023 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 10 października 2022 r., sygn. akt III APa 28/19,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 18 grudnia 2019 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu i oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu. W złożonej w terminie skardze kasacyjnej B. K. działający jako reprezentant grupy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, żądając jego uchylenia oraz orzeczenia co do istoty sprawy ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. Wartość przedmiotu kasacyjnego

zaskarżenia określona została na kwotę 59.000 zł, ale nie został podany sposób wyliczenia wskazanej kwoty.

Sąd Najwyższy zwrócił skargę kasacyjną w trybie art. 398⁶ § 3 k.p.c. celem usunięcia braków formalnych poprzez wezwanie pełnomocnika powodów do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia osobno w stosunku do każdego z powodów, ewentualnie sprawdzenie i ustalenie przez Sąd Apelacyjny wartości przedmiotu zaskarżenia odrębnie w stosunku do każdego z powodów, z uwzględnieniem art. 6 ust. 1 pkt 3 oraz art. 6 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2020 r., poz. 446) oraz argumentów strony pozwanej z pisma procesowego strony pozwanej z 7 maja 2021 r.

W wykonaniu ww. wezwania, pełnomocnik strony powodowej oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia osobno w stosunku do każdego z powodów, wskazując, że wynoszą one dla: a) B. W., D. M., J. O. i D. P. po 3500 zł; b) A. H., P. M., R. W. po 3000 zł; c) M. C., B. P., E. R. i W. W. po 2500 zł; d) M. C., R. G., Ł. P., H. S., M. S., A. S. po 2000 zł; e) H. C., M. F., N. J., M. K., J. W. po 1500 zł; f) B. G., S. K., B. K., I. S., M. W. po 1000 zł; g) R. C., R. K., V. W. po 500 zł; h) E. C., L. C. po 200 zł.

Pełnomocnik pozwanej nie zajął stanowiska w przedmiocie dokonanego uzupełnienia braków. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 20 października 2022 r. w sprawie B. K. działającego jako reprezentant grupy przeciwko Szkole Podstawowej nr [...] w K. o zapłatę na skutek skargi kasacyjnej B. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 grudnia 2019 r. postanowił odrzucić skargę kasacyjną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna z racji niespełnienia przesłanki progu kasacyjności. Jak wskazał Sąd Apelacyjny stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 3 i art. 6 ust. 1a ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 44) pozew w postępowaniu grupowym w przypadku roszczeń pieniężnych powinien określać wysokość roszczenia każdego z członków grupy lub podgrupy a żądanie pozwu w sprawach o ustalenie odpowiedzialności pozwanego na

podstawie art. 2 ust. 3 ustawy powinno obejmować także wskazanie roszczeń pieniężnych, których dochodzeniu służyć ma żądany wyrok ustalający odpowiedzialność, przy czym nie jest konieczne wskazywanie wysokości tych roszczeń. Przy tak zakreślonej regulacji wartości przedmiotu sporu, skarżący w skardze kasacyjnej ograniczył się do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w łącznej kwocie 59.000 zł, tak jak to czynił przed sądami powszechnymi. Argumentował w piśmie procesowym zawierającym uzupełnienie braków skargi kasacyjnej, że uczynił tak, albowiem wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie jest jedna i powstała poprzez zliczenie ujednoliconych roszczeń poszczególnych członków grupy, a ich indywidualna wysokość nie pozwala na samodzielne wniesienie skargi kasacyjnej wobec niespełniania progu kasacyjności.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny, tak rozumianego przedmiotu ochrony w niniejszym postępowaniu nie można podzielić. Podzielić bowiem należy pogląd, że w obecnej regulacji ustawowej, przedmiotem ochrony udzielanej w postępowaniu grupowym są prawa podmiotowe, których właścicielami są podmioty prawa cywilnego, mające w tym procesie status członków grupy. Konsekwencją czego jest to, że przedmiot udzielanej ochrony w tym procesie jest analogiczny do przedmiotu ochrony udzielanej w innych procesach cywilnych, prowadzonych według przepisów k.p.c. To zaś oznacza, że w obecnej regulacji prawnej, postępowanie grupowe ma na celu udzielenie ochrony prawnej wielu pojedynczym prawom podmiotowym, co z kolei nakazuje przyjąć, że proces w postępowaniu grupowym jest analogiczny w swoich istotnych założeniach do instytucji współuczestnictwa w sporze.

Przenosząc powyższe na okoliczności przedmiotowej sprawy, mając także na uwadze treść orzeczenia wydanego w trybie art. 398⁶ § 3 k.p.c., stwierdzić należało, że w niniejszej sprawie, tak jak przy współuczestnictwie, mamy wielość przedmiotów ochrony i zaskarżenia. A dla dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej, konieczne jest spełnienie indywidualnie przez każdego z członków grupy warunków dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej. Poza tym treść art. 24 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym wskazuje także, że warunki dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej, należy oceniać poprzez regulację art. 398¹ i ² k.p.c. Treść przywołanego art. 398² § 1 k.p.c., w zestawieniu z

podanymi indywidualnie co do każdego członka grupy wartościami przedmiotu zaskarżenia, nie pozostawia wątpliwości, iż żaden z członków grupy nie osiągnął ustawowego progu kasacyjności, określonego na dziesięć tysięcy złotych, co czyni skargę kasacyjną niedopuszczalną.

Zażalenie od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 października 2022 r. wniosła strona powodowa, w której imieniu działa reprezentant grupy, zaskarżając ww. postanowienie w całości i wnosząc o jego uchylenie bez przekazywania sprawy do ponownego rozpoznania, nadanie sprawie dalszego biegu, z uwzględnieniem postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2021 r. w sprawie o sygn. akt: I PSK 74/21, w razie uwzględnienia zażalenia oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zaskarżonemu postanowieniu, strona powodowa zarzuciła w szczególności: 1) naruszenie art. 24 ust. 1 w zw. z art. 358¹ § 1 k.p.c., poprzez uznanie, że stroną w rozumieniu tegoż przepisu jest każdy członek grupy z osobna; 2) naruszenie art. 24 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, poprzez analogiczne zastosowanie przepisów o współuczestnictwie procesowym, kiedy przepis ten zezwala na odpowiednie lub wprost zastosowanie przepisów k.p.c. do spraw prowadzonych na podstawie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, jeżeli dane zagadnienie nie zostało szczegółowo uregulowane w ustawie o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, co doprowadziło do uznania każdego z członków grupy za zdolnego do wniesienia samodzielnej skargi kasacyjnej, co w konsekwencji doprowadziło do - 3) naruszenia art. 24 ust. 1 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c., poprzez odrzucenie skargi kasacyjnej powoda reprezentanta grupy, wskutek stwierdzenia nieprzekroczenia przez grupę nauczycieli zatrudnionych u pozwanej progu kasacyjnego. Pozwana Szkoła Podstawowa nr [...] w K. w odpowiedzi na zażalenie wniosła o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Faktycznie jest tak, iż zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44, jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 446) pozew powinien zawierać w przypadku roszczeń pieniężnych określenie wysokości roszczenia każdego z członków grupy lub podgrup. Skarżący w skardze kasacyjnej wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia w łącznej kwocie 59.000 zł, po czym wykonując wezwanie Sądu Apelacyjnego, oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia osobno w stosunku do każdego z powodów, dzieląc ich na mniejsze grupy, w ramach których przedstawione zostały ich roszczenia. W postępowaniu grupowym legitymację czynną posiada reprezentant grupy. Wszczyna on postępowanie i nim kieruje. Pełni w procesie rolę powoda. Zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy, reprezentant prowadzi postępowanie w imieniu własnym, na rzecz wszystkich uczestników grupy. Problem zmniejszania obciążeń finansowych, zwłaszcza słabszych ekonomicznie uczestników postępowania stanowił jeden z argumentów na rzecz wprowadzenia instytucji pozwu grupowego.

Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu w sytuacji, gdy przedmiotem postępowania grupowego jest określona kwota pieniężna dochodzona przez grupę, za wystarczające należy uznać jej sprecyzowanie w pozwie (M. Sieradzka (w:) *Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, Warszawa 2018, uwagi do art. 6). W każdej sprawie o prawa majątkowe pozew musi zawierać oznaczenie wartości przedmiotu sporu, którą w przypadku pozwu złożonego w postępowaniu grupowym będzie ogólna wartość wszystkich indywidualnych roszczeń majątkowych dochodzonych przez członków grupy na podstawie art. 21 k.p.c (P. Pietkiewicz, M. Rejdak (w:) P. Pietkiewicz, M. Rejdak, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, Warszawa 2011, uwagi do art. 6). Wobec powyższego należy zgodzić się z twierdzeniem strony powodowej zawartym w zażaleniu, że - poza badaniem przez Sąd Apelacyjny wartości przedmiotu zaskarżenia do każdego z członków grupy - wyliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia powinno zostać dokonane dla całej grupy, która w przedmiotowej sprawie wypełnia przesłankę progu kasacyjności.

Z kolei odnosząc się do treści art. 24 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, należy mieć na uwadze to, że postępowanie grupowe

jest postępowaniem, do którego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie niewyłączonym lub nieuregulowanym przez postanowienia ustawy. Trzeba podkreślić, że postępowanie grupowe zawiera w sobie wiele odrębności w stosunku do „indywidualistycznie” ukształtowanego postępowania „zwykłego”, uregulowanego w Kodeksie postępowania cywilnego. Ustawodawca uznał, że w kwestiach nieuregulowanych odmiennie w Ustawie należy stosować przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, z wyjątkiem tych, które stoją w sprzeczności z istotą postępowania grupowego. Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w postępowaniu grupowym oznacza, że nie stosujemy ich bezpośrednio (M. Sieradzka (w:) *Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, Warszawa 2018, uwagi do art. 24).

W art. 2 ust. 1 ustawy wprowadzono formalny wymóg standaryzacji roszczeń pieniężnych, a przyjęta koncepcja została podyktowana specyfiką postępowania grupowego dla realizacji celów takiego postępowania, zabezpieczeniu sprawności procesu i pewności prawa oraz ma pozwalać na lepsze dopasowanie standardów w tym zakresie do potrzeb uczestników postępowania, z zastosowaniem zasady *res iudicata*. Od dnia 1 czerwca 2017 r. zmieniono treść art. 2 ust. 1 ustawy w ten sposób, że ujednolicenie wysokości roszczeń ma nastąpić poprzez „zrównanie wysokości roszczeń dochodzonych przez członków grupy lub podgrupy”. Nie ma zatem wątpliwości, że to wnoszący pozew, a nie wspólne okoliczności sprawy, decydują o kształcie żądania. Przywołany zwrot sankcjonuje stronę podmiotową ujednolicenia. Niejednoznaczność poprzednio obowiązującej zmiennej, z uwagi na doprecyzowanie tekstu normatywnego, w ocenie Sądu Najwyższego należy przesądzić na korzyść powodów tak, aby wysokość zgłoszonych przez powodów roszczeń ujednolicić co do kwoty, co zostało w pozwie uczynione (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., II PK 44/17).

W związku z powyższym art. 398² § 1 k.p.c. w postępowaniu grupowym winien być stosowany względem ogólnej wartości wszystkich indywidualnych roszczeń majątkowych dochodzonych przez członków grupy, a nie zaś do każdego członka grupy indywidualnie. W postępowaniu grupowym, jak już wskazano, powodem jest reprezentant grupy, a osoba, której przysługuje roszczenie objęte tym postępowaniem, jest członkiem grupy. Natomiast członkowie grupy mają co

najmniej status strony powodowej w znaczeniu materialnym (szerzej S. Cieślak, *Powiązania między postępowaniem grupowym i indywidualnym procesem* (w:) *Powiązania wewnątrzsystemowe w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013). Wprawdzie przepis art. 1 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym może sugerować, że jest to instytucja występująca w Kodeksie postępowania cywilnego tj. współuczestnictwo formalne, ale należy dostrzec, że jest ono uregulowane w przepisie art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c., odnosi się nie tylko do strony powodowej, lecz może występować po obu stronach postępowania (więcej P. Pogonowski, *Postępowanie grupowe. Ochrona prawna wielu podmiotów w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009 r., E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, *Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym jako jedna z form ochrony prawnej udzielanej większej liczbie podmiotów*, Wroclawsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze 2012, nr 3). Tak więc współuczestnictwo formalne jest jedynie instytucją zbliżoną do postępowania grupowego (M. Sieradzka, *Postępowanie grupowe - kolejny krok w kierunku wzmocnienia ochrony interesu wielu podmiotów w jednym postępowaniu*, Przegląd Prawa Handlowego 2010, nr 4, s. 11 i n.).

Na uwagę zasługuje okoliczność, że już w uzasadnieniu projektu ustawy w sprawie dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym wskazuje się, że celem wprowadzenia postępowania grupowego jest stworzenie możliwości rozstrzygnięcia wielu podobnych spraw różnych podmiotów w jednym postępowaniu. Zaletą wymienionego postępowania jest ekonomia wymiaru sprawiedliwości, ujednolicenie rozstrzygnięć w podobnych sprawach, zmniejszenie kosztów postępowania oraz podniesienie bezpieczeństwa prawnego a ponad 70% ankietowanych obywateli poszczególnych krajów członkowskich wówczas deklarowało, że skorzystałoby z ochrony sądowej zwłaszcza w drobnych sprawach, jeżeli mogłyby być one wytoczone wspólnie z innymi osobami. Nie sposób zatem jest podzielić zapatrywań Sądu Apelacyjnego, który dość lakonicznie wskazał, że proces w postępowaniu grupowym jest analogiczny w swoich istotnych założeniach do instytucji współuczestnictwa w sporze, nie wskazując przy tym charakteru takiego współuczestnictwa.

Mając zatem na uwadze wskazane powyżej okoliczności, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.